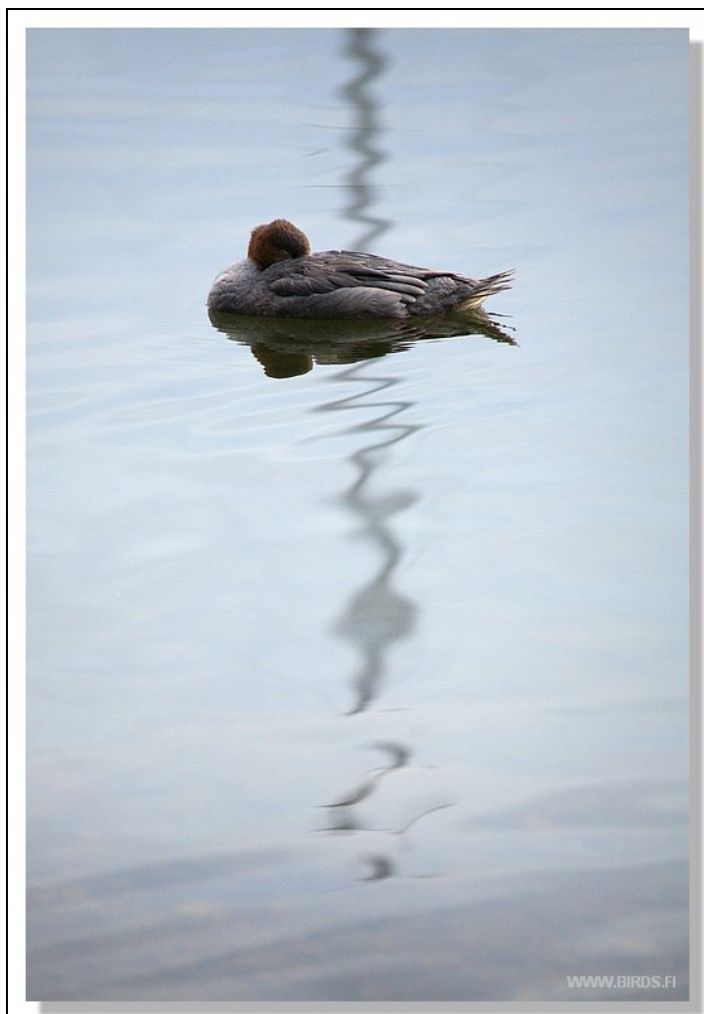

INTRODUCCIÓ a les anàtides.

Per Pere Vicens i Siquier

Totes les aus d'aquest grup estan molt estretament lligades a l'aigua: presenten els dits membranats, les plomes impermeables i una excel·lent capacitat nadatòria i de vol. Tenen el coll llarg (però sovint arrufat), unes cames curtes i uns cossos molt compactes, aplanats i allargats.

L'alimentació sol ser vegetal, però hi ha pescadores com l'**ànnera peixatera** *Mergus serrator* i d'altres que poden alimentar-se de petits invertebrats i de crustacis, com el **cullerot** *Anas clypeata*.

La coloració de les **oques** *Anser anser* (les de major grandària de tot el grup) és discreta: gris general amb el cul blanc, però el dimorfisme sexual és quasi general en la majoria de les demés espècies, amb espectaculars coloracions dels mascles i un mimetisme quasi perfecte de les femelles, que els serveix per passar desapercebudes quan crien. Hom pot pensar que la producció de les proteïnes que coloren les plomes suposa una esforç que les femelles no poden sumar a la gran despesa energètica que suposa haver de pondre, en molts de casos, més d'una dotzena d'ous en quasi dues setmanes, i fer una segona posta si hi ha hagut la pèrdua de la pollada.

Identificar els mascles adults de quasi totes les espècies no és gaire problemàtic a l'hivern i a la primavera, però quan muden i queden en plomatge "d'eclipsi", a l'estiu i a la tardor, la cosa es complica perquè s'assemblen molt a les femelles i als joves. A més, la semblança entre les femelles de la majoria d'espècies és gran i convé estar atent per identificar-les correctament.

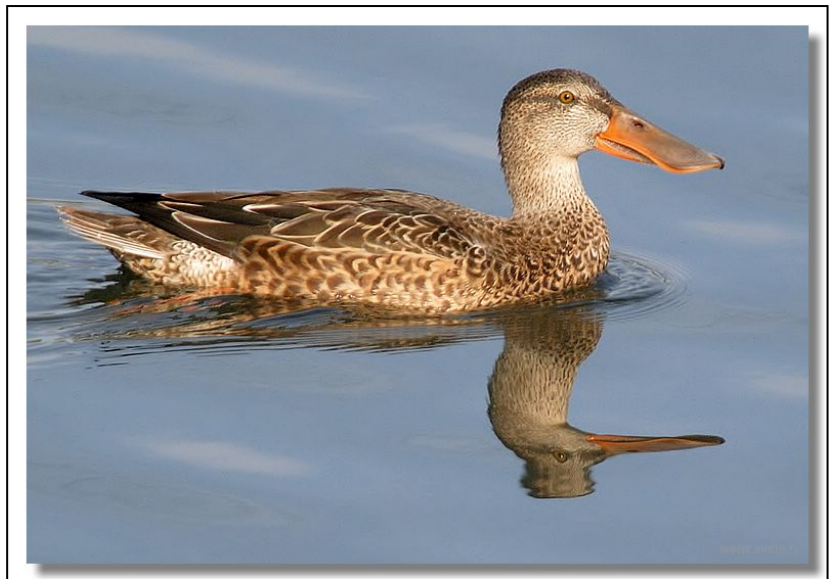
El detall més segur, a les ànneres que s'alimenten a la superfície, és el "mirallet", zona posterior i superior de les secundàries. En aquesta part del plomatge, relativament fàcil de veure quan l'animal vola o s'està fent el plomatge net, hi ha unes bandes de coloració viva amb reflexes metàl·lics molt diferents d'una espècie a l'altra. Però no sempre és possible observar-ho amb claredat. Moltes vegades, quan l'ànnera està nedant, només veurem una taca molt petita a la zona mitjana del cos de l'animal... o no la veurem perquè les cobertores la tapen. Llavors convé seguir un metòdic procés d'identificació.

Començant per la **MIDA**, només hi ha diferències notables entre la **sel·les** i les altres anàtides, molt més grosses.

L'ESTRUCTURA és un punt fonamental en la identificació: Les **oques** *Anser anser* tenen el cap gros, amb un bec llarg i gruixut, mentre que l'**oca carablanca** *Anser albifrons* té el cap molt arrodonit i el bec petit.

El **coll-blau** *Anas platyrhynchos* és robust i gros. Té el cap molt gran, amb el bec llarg i rabassut. La **grisa** *Anas strepera* és molt semblant al coll-blau, però una mica més petita, amb el cap molt arrodonit i el bec més curt i sensiblement més prim. Una altra diferència és que quan fiquen el cap dins l'aigua per alimentar-se, tenen la cua apuntant cap amunt i no torta com el coll-blau.

El **coer**, o **grisa collerada** *Anas acuta* és una ànnera allargada i estilitzada, amb el coll llarg i les plomes de la cua molt llargues (més en els mascles que en les femelles). El **siulador** *Anas penelope* té el cos molt compacte, amb el cap molt rodó i el bec molt petit. El **cullerot** *Anas clypeata* té un bec gros i pla inconfusible, amb el cul relativament aixecat, creant un angle molt pronunciat entre el cap i l'esquena.

La **sel·la rossa** *Anas crecca* és menuda, amb el cap arrodonit, mentre que la **barbaresca** o **sel·la blanca** *Anas querquedula* té el cos una mica més allargat, el front més angulat i un bec una mica més llarg i relativament gruixut.

La **sel·la marbrenca** *Marmaronetta angustirostris* també és menuda i destaca pel coll molt prim. Té el cap molt rodó i relativament gros, amb el bec molt llarg i amb la falsa sensació d'estar una mica a corbat cap amunt. La femella de **bec-vermell** *Netta rufina* és més grossa, amb el coll robust, el bec gruixut i la coa baixa, sense sortir de l'aigua (detall típic de les ànneres cabussadores).

Les anneres cabussadores, les que per alimentar-se es capbussen completament dins l'aigua, solen ser més bé petites, amb el cul quasi sempre en remull (difícilment s'observa la cua). La més comuna és el **moretó** *Aythya ferina*, que té una mida mitjancera, un cos molt compacte i un cap triangulat amb el front molt pla i un bec relativament gruixut. El **moretó de puput** *Aythya fuligula* és més petit, amb el cap rodó i una cresta baixa i curta, però observable, a la part superior del clatell. La **parda** *Aythya nyroca* té el cap completament triangulat, notablement diferent de la resta de moretons.

El **COMPORTAMENT** també ens ajuda a destriar si una annera és cabussadora o de superfície. Les cabussadores "desapareixen" baix l'aigua i quan prenen el vol ho fan després d'una espectacular carrera sobre la superfície de la llacuna. Les ànneres de superfície solament fiquen mig cos dins l'aigua, mostrant el cul a l'aire, i "boten" literalment cap amunt quan s'enlairen.

La **COLORACIÓ** és un tret distintiu. La distribució i forma de les taques, el color del bec, dels ulls i de les cames i, sobretot, el "mirallet" són els detalls a observar.

Les **oques** tenen la panxa de color gris uniforme i la cara de color gris. L'**oca carablanca** presenta una forta presència de barres negres horitzontals al pit i a la panxa, mentre que a la cara hi ha una àrea blanca molt visible al voltant del bec. En vol, aquesta au sembla de coloració grisa uniforme molt diferent de l'oca, que presenta una gran àrea molt clares al centre de la part superior de cada ala.

El **coll-blau** té el mirallet gros, blau-cel lluent, entre dues franges blanques primes. Les cames són de color taronja fort. La femella té el bec negre tacat, irregularment, de taronja, mentre que el mascle adult sempre el té de color groc verdós.

La **grisa** quasi no té mirallet, però a la zona de les secundàries hi destaca molt una taca blanca a la part més propera al cos, vorejada de negre. Les cames són de color groguenc. El bec de la femella és negre amb les parts laterals color taronja i el del mascle és negre, però quan muda el té semblant a la femella. Llavors la diferència més gran està en les terciàries (plomes que estan a l'esquena, sobre el cul, quan neden) que en el mascle són de color gris clar i en la femella són de color terrós i molt més petites. Una altra diferència, més subtil, està en la línia fosca de l'ull, més marcada en les femelles. La panxa d'ambdós sexes, visible en vol, sempre és ben blanca.

La femella del **coer** és de coloració general més bé clara, amb el cap i la part superior del coll més rogenca i uniforme. El mascle eclipsat té les plomes de l'esquena més llargues amb unes característiques taques negres allargades sobre fons grisenc. El bec dels mascles és negre amb els costats de color gris-cel, mentre que el de la femella és de coloració més grisa general.

Els **siuladors** són molt rogenca, amb el mirallet verd i negre, poc visible. Tenen una gran zona fosca voltant l'ull i el bec és gris. Molt més destacables són la panxa blanca i les "escates" negres i amples de l'esquena. El mascle en eclipsi és més rogenca que la femella, amb taques gris-clar a les plomes de l'esquena i unes cridaneres àrees blanques a les cobertores superiors. El bec dels mascles presenta, a la part terminal, una zona grisa clara amb la punta més fosca. Els mascles joves no tenen la gran àrea blanca a les cobertores i per això són fàcilment distingibles, sobretot en vol.

El **cullerot** té el mirallet verd lluent i blanc, amb les cobertores alars de color gris-cel en els mascles. En eclipsi, els mascles tenen el cap més fosc, el bec negre i l'ull groc, sempre molt visible. Les femelles tenen els ulls negres i el bec de color més clar, amb tons rosats. Els exemplars joves són semblants a les femelles però tenen la coloració més terrosa i uniforme. Els mascles joves, a més, comencen a pintar l'ull de color groc.

La femella de la **sel·la rossa** i de la **barbaresca** són molt semblants i els mascles difícils de destriar quan estan eclipsats. La sel·la rossa té el cap obscur, amb una línia més fosca que li travessa l'ull; el mirallet molt lluent de color verd clar i negre i una taca clara a les anques, a la base de la cua. La barbaresca té la cara molt contrastada, amb la línia fosca de l'ull molt marcada entre dues àrees clares a la cella i a la base del bec, fet que sembla que tingui dues franges clares a baix i a sobre de l'ull. Té el coll blanc i la zona

auricular clara, amb el capell i el clatell molt foscos. El mirallet és verd fosc entre dues línies blanques, difícil de veure. Els mascles eclipsats de la barbaresca tenen les franges de la cara més suaus, però les cobertores alars de color gris-cel destaquen lleugerament sobre el costats.

En vol, aquestes dues espècies es poden reconèixer per alguns detalls: les cobertores alars pàl·lides són molt visibles a la barbaresca, mentre que a la sel·la rossa es veuen clarament els reflexes verds i blancs del mirallet. A la part inferior de les ales, la barbaresca té una franja negra des del cos fins a la punta de l'ala, franja que és de color gris suau a la sel·la rossa.

Les femelles i els mascles eclipsats de les ànneres cabussadores tenen una coloració marronenca general, amb petites diferències. Els mascles, però, també molt més contrastats. En aquest grup no hi ha el "mirallet", però sí una franja clara (generalment blanca) a la part posterior de l'ala, a les primàries i secundàries superiors.

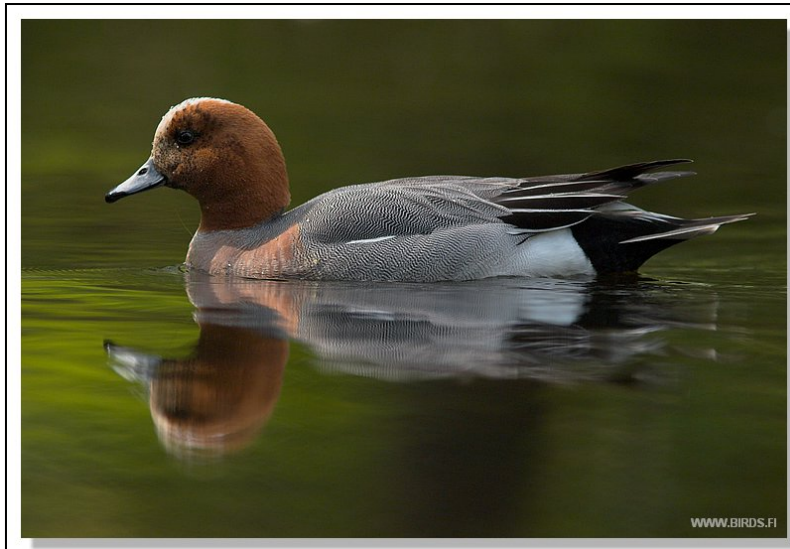
El **moretó** mascle sempre té l'ull vermell i una franja cridanera de color gris-cel a la part mitjana del bec. La femella és grisa rogenca amb una línia clara que li travessa l'ull i una altra zona clara vora la base del bec, que és més fosc que el del mascle.

El **moretó de puput** és de color molt obscur, com a xocolata fosc. Algunes femelles tenen una petita zona blanca que revolta la base del bec i el cul de color blanc, amb els costats més clars que l'espatlla quan neda. El mascle és negre, amb els costats més diferenciats i amb el bec de color gris-cel amb la punta negra. Quan vola, la femella mostra els costats obscurs, contrastant amb la panxa i la part inferior de les ales, ben blanques. En ambdós sexes l'ull és de color groc.

La **parda** és molt semblant al moretó de puput femella, però de coloració molt rogenca al cap, coll i costats (sobretot els mascles), amb el cul sempre de color blanc pur.

La femella mai té l'anell ocular blanc (exclusiu dels mascles) i el bec és més fosc que el del mascle. El bec d'aquesta espècie solament té una taca fosca, petita i rodona, a la punta, diferent de la taca ample, però curta, del mascle del moretó de puput. Al vol, la franja alar blanca és més vistosa i contrastada que la d'aquesta altra espècie.

El **bec-vermell** femella té el bec negre amb la punta rosada i l'ull negre. El mascle eclipsat sempre té el bec i l'ull vermells. La femella pot semblar, per la màscara facial fosca, una **sel·la marbrenca** però aquesta darrera té l'esquena i els costats plens de taques rodones grosses de coloració blanquinosa, i el bec és de coloració totalment obscura, sense la punta rosada.

Encara que sembla que la majoria d'ànneres fan el mateix **SO**, hi ha diferències molt notables. Les **oques** tenen uns crits nasals molt forts; el **siulador** mascle emet un "uííiouu" descendent i llarg, molt semblant a un siulet; la **sel·la rossa** fa un "priitt-priitt" curt i sec i el "ptrrrt-ptrrrt, ptrrrt-ptrrrt" de la **barbaresca** és inconfusible.

TEMPORADA. La majoria de les espècies d'anàtides que es veuen a les Illes són hivernants. Solament cria el **coll-blau** de manera generalitzada. El **bec-vermell**, i la **grisa** ho fan des de fa alguns anys a s'Albufera de Mallorca, amb poblacions fluctuants però relativament assentades. El **cullerot**, el **moretó** i la **sel·la marbrenca** tenen una petita població nidificant també a s'Albufera de Mallorca, essent hivernants les dues primeres espècies i un migrant molt escàs la tercera. La **barbaresca** és fonamentalment un migrador primaveral, amb un petit pas de tardor i esporàdiques hivernades.

Les **ànneres peixateres** *Mergus serrator* no solen presentar confusió amb les dels aiguamolls de l'interior perquè presenten aspectes estructurals semblants a les aus marines: bec llarg i punxegut, cos aplanat, coll llarg, ales molt llargues... però poden crear confusió amb el corb marí i amb el soterí gros, sobretot a l'hivern i amb exemplars de plomatge d'eclipsi i/o juvenil. L'ànnera peixatera femella és de color gris-plom, amb el cap arrodonit i despentinat al clatell, de color xocolata. El bec és molt llarg i prim, una mica recorbat (corbat cap amunt) i de color vermellós. El corb marí jove és una mica més gros i rabassut, de coloració general terrosa, amb el bec més gruixut. El soterí és més semblant de mida, però té el coll i el cap blancs, amb el bec més curt i gruixut, de color de carn. Al vol, les àrees de color blanc són importants: El corb marí jove les destaca sobre la part de les cobertores secundàries (a la part del davant del centre de l'ala) i a la panxa. El soterí les destaca a les parts inferiors i a la part de les secundàries (a la part posterior del centre de l'ala i a les espatlles) creant un dibuix molt cridaner en forma de M fosca sobre fons blanc a les parts superiors. L'ànnera peixatera solament mostra una zona allargada molt blanca a la part de les secundàries, contrastant molt clarament amb la resta de cos obscur.

Les tres aus anomenats es poden observar perfectament a la vorera de la costa i a les platges amples als hiverns i en les migracions.

© Text: Pere Vicens

© Fotografies: www.birds.fi

<http://www.mallorcaweb.net/salbufera/>